

Slutrapport – Regeringens samordnare för kommunalt flyktingmottagande

Vi har i vårt uppdrag mött ett stort engagemang för flyktingmottagande bland landets kommunpolitiker. I stora kommuner, i små kommuner, på landsbygd och i storstad, i glesbygd såväl som i förorter och pendlarkommuner välkomnas nyanlända idag. Ändå är dagens flyktingmottagande inte tillräckligt.

Sedan vi i juni 2014 presenterade våra övergripande slutsatser har behovet av ökat kommunalt flyktingmottagande blivit ännu tydligare. Antalet personer som väntas söka asyl i Sverige under innevarande och kommande år har ökat.

Många gör mycket, men fler måste göra mer. Med ett ökat samarbete mellan stat och kommun och med en tydligare markering från staten att alla måste bidra i mottagandet kan enligt vår mening fler människor erbjudas ett bra mottagande i vårt land.

November 2014, Stockholm

Gunnar Hedberg (M)
f.d. kommunstyrelseordförande,
Uppsala kommun

Lars Stjernkvist (S)
kommunstyrelseordförande,
Norrköpings kommun

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	3
1.1. Akut behov av ökat kommunalt flyktingmottagande	3
1.2. Vårt uppdrag.....	4
1.3. Genomförande	4
1.4. Om slutrapporten	5
2. Övergripande intryck och erfarenheter	6
2.1. Många gör mycket	6
2.2. Fler måste göra mer	7
3. Utmaningar.....	9
3.1. Kommuner med högt mottagande.....	9
3.2. Kommuner med lågt mottagande	9
3.3. Bostadssituationen.....	10
4. Förslag.....	12
4.1. Integrationsperspektiv från start	12
4.2. Generell kommunal beredskap	15
4.3. Ändamålsenliga överenskommelser.....	16
4.4. Förbättrat samarbete mellan stat och kommun.....	17
4.5. Proportionerlig och förutsägbar ersättning	18
4.6. Rättvisande jämförelser	19
5. Avslutning.....	21

Bilaga 1: Goda exempel

Bilaga 2: Översikt uppdragets genomförande

1. Bakgrund

1.1. Akut behov av ökat kommunalt flyktingmottagande

Under 2013 sökte drygt 54 000 personer asyl i Sverige, och 27 000 asylsökande beviljades permanent uppehållstillstånd. Det var då de högsta siffrorna sedan 1992. Enligt Migrationsverkets senaste prognos kommer 83 000 personer att söka asyl i Sverige under 2014, och situationen i framför allt Syrien och Irak visar inte några tendenser till förbättring.

En person med uppehållstillstånd har rätt att på egen hand hitta en bostad och flytta till vilken kommun som helst. Av de totalt 33 000 personer – flyktingar, andra skyddsbehövande och deras anhöriga – som mottogs i Sveriges kommuner under 2013 använde tre av fyra denna möjlighet till eget boende, s.k. ebo. Kommunens ansvar att erbjuda barnomsorg, skola och samhällsservice gäller samtliga invånare och därmed även nyanlända som på egen hand flyttat till kommunen. Bosättning i en kommun bör ske så snabbt som möjligt för att nyanlända ska kunna påbörja sin etablering i arbets- och samhällslivet. Andelen personer som bosatt sig själva minskade under 2013, och idag anmäler allt fler behov av hjälp med bosättning. Väntetiderna i bosättningsprocessen har ökat.

Den struktur som ska säkerställa tillgången till bostäder och kommuners beredskap för flyktingmottagande motsvarande behovet bygger på läntal och överenskommelser. Arbetsförmedlingen tar i samråd med andra aktörer fram läntal baserade på Migrationsverkets prognos. Läntalen slår fast vilket mottagande som är aktuellt i varje län. Kommuner tecknar överenskommelser med Länsstyrelsen om mottagandet i kommunen. Kommunerna tecknar även andra överenskommelser om mottagande, exempelvis mottagande av ensamkommande barn.

Anvisningsbara platser kan beskrivas som paket av bostad och möjlighet att skapa sin framtid i en kommun. Anvisningsbara platser används i Arbetsförmedlingens och Migrationsverkets bosättningsverksamheter. Inför 2014 beräknade Arbetsförmedlingen att det fanns behov av 14 100 anvisningsbara platser.

Strukturen för flyktingmottagande och bosättning bygger på att antalet överenskomna platser i landets kommuner motsvarar läntalet. Så är sällan fallet. Antalet överenskomna platser stämmer dessutom sällan med det faktiska mottagandet. I län med stor ebo-inflyttning är mottagandet ofta högre än i överenskommelserna, medan anvisningsbara platser i överenskommelser sällan fullt ut återspeglas i faktiskt mottagande. Det sistnämnda gäller för hela landet.

Till stor del på grund av brist på anvisningsbara platser i landets kommuner bodde vid årsskiftet 2013/2014 nästan 10 000 personer med uppehållstillstånd kvar i anläggningsboenden i väntan på en kommunplats.

1.2. Vårt uppdrag

Regeringen utsåg oss till samordnare för ökat kommunalt flyktingmottagande i januari 2014. Gunnar Hedberg (M) lämnade posten som kommunstyrelsens ordförande i Uppsala år 2012 efter 29 år som kommunalråd och har även tjänstgjort som riksdagsledamot. Lars Stjernkvist (S) är kommunstyrelsens ordförande i Norrköping, och har tidigare varit rikspolitiskt verksam som riksdagsledamot och partisekreterare samt generaldirektör för Integrationsverket. Vårt uppdrag har varit att:

- motivera fler kommuner att öka flyktingmottagandet,
- föra en dialog med kommunerna om deras utmaningar och möjligheter,
- redovisa möjligheter för flyktingmottagande i kommuner som idag endast tar emot ett fåtal flyktingar eller inga alls,
- lyfta fram och sprida goda exempel från mottagandet genom exempelvis regionala nätverk och samverkanslösningar på kommunal nivå,
- samverka med landshövdingar och länsstyrelser.

I uppdraget ingick att besöka samtliga län och – utöver kontakter med kommuner – samverka med företrädare för Arbetsförmedlingen och Migrationsverket samt inhämta erfarenheter från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Uppdraget skulle utföras mellan februari och juni 2014 och avrapporteras genom en slutrapport som lämnas till regeringen.

1.3. Genomförande

Vi har under våren besökt alla län och träffat ledande företrädare för ungefär 250 kommuner. Landshövdingarna har med hjälp av sina länsstyrelser spelat en avgörande roll genom att bjuda in till och stå som värd för våra möten med kommunpolitiker. Därutöver har vi fört en dialog med respektive ledning för SKL, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen samt haft avstämningar med regeringen via statsrådet Erik Ullenhag. Vi har haft stor hjälp av arbetsmarknadsdepartementets tjänstemän i vårt arbete. Vanja Bardh Olsson är den som oftast skött mötesplanering, resebokningar, minnesanteckningar och liknande. Utan den fina hjälp vi fått från departementet hade vårt uppdrag inte kunnat genomföras på det sätt som skett.

Ett väl fungerande flyktingmottagande kräver ett nära samarbete mellan stat och kommuner. Vi kan konstatera att vår gedigna erfarenhet av kommunpolitik och ”förankring i den kommunala myllan” har haft ett stort värde, och bidragit till öppna och kollegiala samtal. Även greppet att utse en person från vardera politiskt block till ett gemensamt uppdrag – eventuellt unikt i svensk konstitutionell historia – har varit symboliskt viktigt, och genomgående fått god respons.

Vår erfarenhet är att genomförda möten har upplevts som konstruktiva och lösningsinriktade och att dialogen har bidragit till samsyn kring både utmaningar och möjligheter. Den återkoppling vi fått från länsstyrelser och kommuner uppfattar vi som en tydlig indikation på att arbetssättet skapat legitimitet för våra resonemang och slutsatser, och vi rekommenderar att metoden tas tillvara.

1.4. Om slutrapporten

Tillsammans har vi mer än 40 års erfarenhet som ledande kommunpolitiker, och vi är självfallet medvetna om de problem och utmaningar många kommuner möter i samband med ett högt mottagande. Landets kommuner har olika förutsättningar och har därmed framför ett brett spektrum av erfarenheter, åsikter och önskemål. Våra förslag är grundade i de dialoger vi haft runt om i landet, på synpunkter och önskemål från kommunpolitiker och andra. Det vi framför ska dock läsas som våra iakttagelser, vår uppfattning och vår bedömning, varken mer eller mindre.

Uppdraget bör inte heller förväxlas med en utredning. Våra förslag behöver utvecklas och – i vissa fall – utredas innan de kan genomföras.

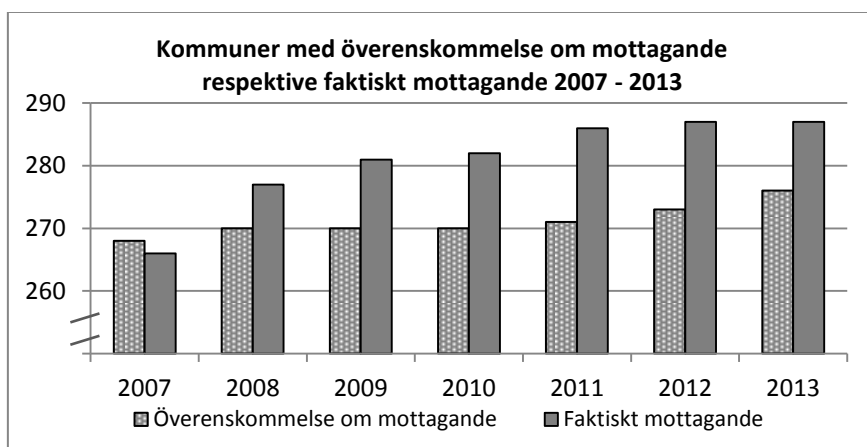
I juni presenterade vi tillsammans med integrationsminister Erik Ullenhag våra övergripande slutsatser och inriktningen på våra förslag. Därefter har länsstyrelser och kommuner erbjudits möjlighet att komma med synpunkter på vår rapport. Vi har fått återkoppling från samtliga län samt från berörda myndigheter och aktörer. Rapporten har efter genomgång av synpunkter reviderats. Vi vill betona att även den återkoppling som inte föranlett någon revidering har varit av stort värde.

Vi är ytterst ödmjuka inför den kunskap och det engagemang vi mött. Med all sannolikhet kan vi ha missuppfattat en del, lyft fram något som gott exempel men förbisett andra minst lika framgångsrika satsningar. Trots hjälp från län och kommuner innehåller rapporten säkert sådant som kunnat vara mer exakt, bättre formulerat eller fått ett mer rättvisande sammanhang. Alla kommer inte att hålla med om allt, men vi hoppas att såväl den egna kommunen som grannen ska kännas igen. Det är även vår förhoppning att det stora flertalet kommunföreträdare ska hålla med om våra övergripande slutsatser och förslag.

2. Övergripande intryck och erfarenheter

2.1. Många gör mycket

Nästan alla kommuner i Sverige är i dag engagerade i flyktingmottagandet, och under 2013 fick 33 000 flyktingar och andra nyanlända möjlighet att starta sin nya tillvaro i Sverige. Vi har i vårt uppdrag mött en i stort sett samstämmig uppfattning hos kommunföreträdare att ta sitt ansvar och vilja bidra. Bland ledande kommunpolitiker finns idag större engagemang och vilja än tidigare att bidra till ett väl fungerande mottagande. Detta återspeglas i att de kommuner som har tecknat överenskommelse om flyktingmottagande blir allt fler, liksom de kommuner som har ett faktiskt mottagande av nyanlända. År 2013 hade 276 av 290 kommuner, motsvarande 95 procent, en överenskommelse om flyktingmottagande, och vid utgången av augusti 2014 hade andelen stigit till 96 procent. Antalet kommuner som helt saknar faktiskt mottagande har successivt minskat till endast tre kommuner 2013. Vid utgången av augusti saknade en enda kommun fortfarande faktiskt mottagande under 2014¹.

Källa: Migrationsverket

Samtliga län står inför en minskning av andel av befolkningen i arbetsför ålder, och flera län har redan idag en minskande befolkning. Visst betonar många kommunpolitiker solidaritet och ansvar som grund för att ta emot flyktingar och andra nyanlända, men många ser också mottagandet av nyanlända som en avgörande resurs för tillväxt och välfärd. Åtskilliga samtal under vårens möten har i första hand handlat om hur man ska kunna locka fler att stanna i kommunen och bidra till bygdens utveckling. För glesbygd och landsbygd är mottagandet av nyanlända ofta en överlevnadsfråga.

Trots att många gör mycket i dag så räcker det inte. Vid utgången av 2013 befann sig drygt 10 000 personer med uppehållstillstånd kvar på anläggningsboenden i väntan på en kommunplats och chans att påbörja sina nya liv. Det är varken bra för dem som väntar eller för svenskt samhälle och

¹ Migrationsverkets statistik över kommunmottagande har en viss eftersläpning, eftersom den utgår ifrån utbetald ersättning till kommunen. När en nyanländ tas emot i en kommun i januari får kommunen sin första ersättning i februari och den nyanlända finns med i Migrationsverkets statistik över kommunmottagna i mars samma år.

näringsliv, som inte snabbt kan få del av vad dessa personer kan bidra med. Vi menar att denna "propp" i systemet i huvudsak beror på det stora antalet människor på flykt från väpnade konflikter, i kombination med bland annat bostadsbrist.

De stora variationerna i mottagande mellan kommunerna innebär att vissa bär en orimligt stor del av ansvaret. Bristen på anvisningsbara platser förstärker obalansen, då många nyanlända i avsaknad av alternativ på egen hand letar upp ofta undermåliga boendelösningar i kommuner som redan har ett högt mottagande. Samtidigt finns kommuner med goda möjligheter att erbjuda arbete och utbildning vars mottagande är relativt litet.

2.2. Fler måste göra mer

FN:s flyktingorgan UNHCR beräknar att 45 miljoner människor befann sig på flykt 2013. Även om det bara är en bråkdel av dessa människor som kommer till Sverige är antalet asylsökande högt och kommer enligt Migrationsverkets prognoser fortsätta att öka. Fler kommuner måste nu göra mer, så att personer som sökt asyl och beviljats uppehållstillstånd i Sverige också kan påbörja sin etablering. Framför allt måste kommuner som idag har ett lågt mottagande erbjuda fler personer möjligheter att etablera sig.

Det nationella åtagandet att ta emot flyktingar och andra skyddsbehövande är beslutat av en bred majoritet i riksdagen, men ansvaret är ojämnt fördelat mellan kommuner och mellan län. Det största sammanlagda mottagandet under 2013 hade Göteborgs stad, som tog emot fler än 2 000 personer. Högst mottagande i förhållande till befolkning under 2013 hade Lessebo kommun, som med 8 000 invånare tog emot 171 nyanlända. Tre kommuner saknade mottagande under samma år. Det ojämna mottagandet medför svårigheter på både kort och lång sikt, framför allt för de kommuner som har det högsta mottagandet i relation till sin befolkning. Även individens förutsättningar för etablering i samhälle och på arbetsmarknad påverkas negativt. Dagens ojämna mottagande är ett växande problem för integrationen.

Landets kommuner visar en spännvidd av förutsättningar samt skillnader i beredskap vad gäller mottagande av nyanlända. Den sammanlagda mottagningskapaciteten kan öka bland annat genom en jämnare fördelning mellan kommuner och mellan län. Om samtliga kommuner under 2013 med ett lågt relativt mottagande hade ökat upp till riksgenomsnittet (3,5 nyanländ person per 1 000 invånare) skulle 99 procent av alla nyanlända som beviljades uppehållstillstånd det året ha kommit ut i en kommun. Det skulle även ha bidragit till att minska utmaningarna för Södertälje och andra kommuner som redan tar ett stort ansvar.

Störst ökningspotential finns i större² kommuner med förhållandevis lågt mottagande, exempelvis Falun, Halmstad, Karlstad, Linköping, Lund, Täby, Umeå och Uppsala. Dessa kommuner är ofta en tillväxtmotor i regionen och

²I rapporten används benämningen *stor/större* och *liten/mindre* om kommuner med avseende på befolkningsstorlek

lockar till sig investeringar, företag, arbetstillfällen och befolkning i högre utsträckning än grannkommunerna. Förutsättningarna för etablering är därmed goda. Vi anser därför att dessa kommuner skulle kunna ta en avsevärt större del av det gemensamma ansvaret för flyktingmottagandet.

De tre storstadslänen bör med hänsyn till arbetsmarknad och övriga resurser ha kapacitet att öka sitt mottagande. Mottagandet i dessa regioner är dock kraftigt koncentrerat till vissa kommuner och stadsdelar, så ökningspotentialen ligger i ett jämnare fördelat mottagande. Här vill vi vara extra tydliga: En ökning av flyktingmottagandet i storstadslänen behöver ske i de kommuner som – trots landets bästa arbetsmarknadsförutsättningar – har ett förhållandevis lågt mottagande.

Gotland, Halland och Uppsala län hade under 2013 lägst mottagande i förhållande till befolkning, men även Värmlands och Norrbottens län har förutsättningar för ett högre mottagande. Samtidigt kan ingen ställa sig vid sidan – alla behöver göra mer.

3. Utmaningar

3.1. Kommuner med högt mottagande

I den offentliga debatten om flyktingmottagande hörs ofta större kommuner med ett högt mottagande, exempelvis Södertälje och Borlänge. Högt mottagande i stora kommuner kommer vanligen av en omfattande ebo-inflyttning. Många nyanlända i en kommun ökar dessutom sannolikheten av fortsatt hög inflyttning av nyanlända. Det är samma sociala mekanismer som för drygt ett hundra år sedan gjorde Chicago till den tredje största "svenskstaden". Även om personer med uppehållstillstånd har samma rätt som alla andra att flytta och bosätta sig var de vill går det inte att blunda för att situationen på många håll är svår – särskilt för barn. Många bor trångt i stadsdelar med hög arbetslöshet och låga inkomster, vilket på både kort och lång sikt försämrar chansen till etablering.

Högt flyktingmottagande i mindre kommuner är ofta kopplat till anläggningsboenden i kommunen. För vissa kommuner har en ökad inflyttning av nyanlända, via ett eller flera anläggningsboenden, brutit en långvarig trend av minskande befolkning. Samtidigt kan anläggningsboenden medföra snabba förändringar i befolkningsstrukturen, exempelvis antalet barn i förskoleålder, vilket i en mindre kommun innebär påfrestningar på organisation och verksamheter.

Det relativa mottagandet i en mindre kommun kan vara högt men ändå inte röra sig om så många personer. Det blir därmed en utmaning för små kommuner att med relativt små volymer av elever och deltagare erbjuda tillräcklig flexibilitet och individanpassning i insatser och service, exempelvis svenskundervisning på olika nivåer och tider eller samhällsorientering på olika språk.

3.2. Kommuner med lågt mottagande

Vi bedömer att det i vårt uppdrag varken varit rimligt eller relevant att i dialogen med kommunföreträdare sätta en siffra på vilken omfattning av flyktingmottagande som ska gälla för en viss kommun vid ett visst tillfälle. Samtidigt är behovet både konkret och absolut: Det sammanlagda mottagandet i Sveriges kommuner behöver motsvara antalet personer som av asylskäl eller annan anledning beviljats uppehållstillstånd i landet. För vårt uppdrags genomförande måste vi ändå bedöma om kommuners mottagande idag är tillräckligt eller inte.

Resonemang om vilket mottagande som krävs behöver förhålla sig till två olika modeller, dels den modell som används i framtagandet av länstal och dels den som avgör vilka kommuner som erhåller prestationsbaserad ersättning. Modellen för de länstal som Arbetsförmedlingen tar fram fördelar ansvar för flyktingmottagande mellan län utifrån framför allt arbetsmarknad men väger även in andra faktorer, exempelvis befolkning, bostadsmarknad och mottagningshistorik. Län vars faktiska mottagande understiger länstalet kan därmed bedömas ha ett lågt mottagande. Modellen för prestationsbaserad

ersättning till kommuner trädde i kraft i januari 2014, och utgår ifrån kommunens mottagande i relation till befolkning. Den hälft av landets kommuner vars mottagande under 2013, i förhållande till befolkning, översteg medianen i riket får under 2014 en prestationsbaserad ersättning. Kommuner med ett mottagande under medianen, som inte får någon prestationsbaserad ersättning under innevarande år, kan därmed bedömas ha ett lågt mottagande.

Det finns olika orsaker till ett lågt flyktingmottagande i en kommun. I stora kommuner kan ett i antal personer omfattande mottagande ändå vara lågt i förhållande till befolkningen. Samtliga större städer med lågt mottagande anger bostadsbrist som största hinder för ett ökat mottagande. Många lyfter även fram att sekundärinflyttning från grannkommuner innebär att deras ansvarstagande är större än vad mottagningsstatistiken visar. I nästan samtliga fall av större kommuner med lågt mottagande konstaterar vi att det behövs aktiva beslut och insatser för ett ökat mottagande.

Det finns en dubbel problematik i stora kommuners låga mottagande. Dels har de ofta bättre förutsättningar för etablering än andra kommuner, och besitter därmed stor outnyttjad mottagningskapacitet. Dels har centralorten eller residensstaden med sina resurser möjlighet att tjäna som motor och draglok för regionen. I många län är utbudet av insatser inom utbildning och arbetsmarknad, liksom sjukvård och annan samhällsservice, koncentrerat till residensstaden. Om de kommuner som har regionens bästa förutsättningar för tillväxt, utveckling och välfärd går in med sina resurser i regional samverkan kring mottagande och integration kan även andra kommuners förutsättningar till mottagande öka, såväl i kvalitet som i kvantitet.

Mindre kommuner med lågt mottagande, framför allt i glesbygd, lyfter bland annat otillräcklig kollektivtrafik och allt mer centraliserad samhällsservice som hinder, även om bristen på lediga hyresrätter är utbredd även här. På flera håll finns tillgång till andra typer av bostäder än hyresrätter – villor, småhus och gårdar – men lång väg till samhällsservice och etableringsinsatser samt bristande kollektivtrafik gör dem svåra att använda. Nyanländas lägre benägenhet att tacka ja till en boställningsanvisning på landsbygd och i mindre orter är ett bekymmer för många kommuner, liksom att vissa nyanlända snabbt flyttar därifrån.

Det finns även ett antal kommuner vars låga mottagande vi bedömer till största delen inte handlar om hinder utan om avsaknad av aktiva beslut och insatser. Nyanlända söker sig inte självmant till dessa kommuner beroende på framför allt bostadsbrist, få hyresrätter eller höga boendekostnader. Mottagandet i dessa kommuner kommer att förbli orimligt lågt så länge man inte aktivt agerar för att möjliggöra det. Förhållandevis många kommuner i denna situation ligger i storstadslänet, med landets bästa möjligheter för nyanlända att etablera sig i samhälls- och arbetslivet.

3.3. Bostadssituationen

Bristen på bostäder är ett reellt och växande problem för flertalet kommuner i landet. Det behövs fler bostäder för många grupper i samhället, även för

flyktingmottagandet. Det ingår inte i vårt uppdrag att lägga förslag i denna fråga, men våra dialoger har gett exempel på lokala och regionala lösningar som underlättar.

I nästan alla län finns kommuner som gett tydliga ägardirektiv till kommunala bostadsbolag i syfte att skapa och avsätta bostäder för bland annat nyanlända. Samarbetet med allmännyttan är på många håll omfattande. Samarbete med privata bostadsbolag sker olika mycket i olika delar av landet, och de flesta verkar anse att detta kan och bör utvecklas.

Genom att bygga exempelvis servicelägenheter och trygghetsboenden för äldre kommuninvånare skapas flyttkedjor. En äldre person flyttar från en större bostad till en nybyggd och praktisk lägenhet med god och nära tillgång till stöd och service. Därmed startar en kedja som i förlängningen frigör bostäder.

I flera län finns tomma småhus, men få kommuner utnyttjar denna möjlighet till mottagande av nyanlända. Vi har hört flera kommuner som hittat fungerande lösningar genom att köpa villor och småhus och hyra ut eller på andra sätt använda i sitt mottagande, liksom i andra delar av det kommunala bostadsförsörjningsansvaret. Därmed kan andra bostäder än hyreslägenheter göras tillgängliga för kommunens bostadsförsörjning.

I väntan på att ett ökat bostadsbyggande ger effekt kan även paviljonger eller andra mindre permanenta bostadslösningar vara ett alternativ för att snabbt öka tillgången på bostäder och därmed skapa möjligheter för inflyttning. Tillgång till enklare bostadslösningar ger flera befolkningsgrupper ökad möjlighet att hitta sitt första boende. Detta alternativ torde vara särskilt lämpligt i anslutning till ordinarie bostadsbyggande.

Runt om i landet bor människor, ofta äldre personer, kvar i för stora bostäder eller med sällan nyttjade gårds- eller gästhus. Genom att uppmuntra privatpersoner till uthyrning av avskilda delar av sin bostad kan en kommun ytterligare öka mottagningskapaciteten och kanske även på individnivå få positiva integrationseffekter.

De lediga bostäder som trots allt finns ligger ibland utanför tät- eller centralorten, med bristfälliga kommunikationer till samhällsservice och etableringsinsatser. Genom att utveckla kollektivtrafiken kan kommuner och regioner göra lediga bostäder tillgängliga, till fördel inte bara för nyanlända. Vi har hört flera exempel på samverkan med kollektivtrafikmyndigheterna som gjort ett helt område utanför tätorten tillgängligt, ibland genom en extra sträcka på vissa tider på befintliga busslinjer. Även anropsstyrd trafik kan användas, liksom olika former av kompletterande trafik.

Bostadsbristen är utan tvekan ett bekymmer, men erfarenheter i många kommuner visar att det inte är ett avgörande hinder. Dessutom har många kommuner hittat lösningar på motsvarande problematik när andra behövt bostad eller önskat flytta till kommunen.

4. Förslag

Helhetssyn och samarbete är en röd tråd i förslagen, som alla kopplade till vår övergripande slutsats:

Ett jämnare ansvarstagande för flyktingmottagandet, mellan län och mellan kommuner inom län, möjliggör ett både större och bättre mottagande.

Mot denna bakgrund lämnar vi förslag på sex olika områden:

- Integrationsperspektiv från start
- Generell kommunal beredskap
- Ändamålsenliga överenskommelser
- Förbättrat samarbete mellan stat och kommun
- Proportionerlig och förutsägbar ersättning
- Rättvisande jämförelser

4.1. Integrationsperspektiv från start

Strategisk placering av anläggningsboenden

Människor som vistas i kommunen är kommunens angelägenhet, oavsett status. Alla människor i landet, asylsökande eller med uppehållstillstånd, kommunmottagna eller kvar i anläggningsboenden, bor i en kommun. I kommunens perspektiv är processen från asylansökan till bosättning och etablering en helhet. Ett stort antal personer med och utan uppehållstillstånd i anläggningsboenden påverkar kommunens förutsättningar att ta emot nyanlända med uppehållstillstånd.

I Migrationsverket uppdrag bör därför ingå att lägga stor vikt vid integrationsperspektivet när det ska avgöras var anläggningsboende för asylsökande ska etableras. Det skulle innebära att myndigheten i ökad utsträckning söker etablera anläggningsboenden dels på orter med lågt mottagande och goda förutsättningar till etablering i samhälls- och arbetsliv, dels på orter som aktivt efterfrågar anläggningsboenden.

Genom att etablera anläggningsboenden på orter med lågt mottagande, liksom på orter som särskilt efterfrågar det, ökar sannolikheten att fler nyanlända lär känna orten och antingen på egen hand hittar bostad på orten eller i högre utsträckning tackar ja till en bosättningsanvisning där. Detta skulle stötta kommuner att utveckla den egna verksamheten och successivt komma igång med egna insatser för ökat mottagande.

I ett integrationsperspektiv strategiskt placerade anläggningsboenden skulle sannolikt ge en utjämnande effekt på fördelningen av mottagandet i Sveriges kommuner. När anläggningsboende etableras i kommuner vars mottagande är lågt i förhållande till förutsättningarna ökar mottagandet genom att nyanlända på egen hand hittar boende i kommunen. Effekten skulle troligen öka ytterligare genom ett utvecklat samarbete mellan Migrationsverket och Arbetsförmedlingen för bosättningsanvisningar enligt närhetsprincipen. Enligt denna princip anvisas de nyanlända som behöver bosättningshjälp till

kommuner i närområdet. Erfarenheter tyder på att andelen personer som tackar ja till en anvisning ökar när anvisningen gäller en kommun i en region man redan fått lära känna. Strategiskt placerade anläggningsboenden kan alltså påverka mottagandet genom både spontan och styrd bosättning.

Vi konstaterar att kommuners och länsstyrelser kommentarer på förslaget om strategisk placering av anläggningsboenden drar åt olika håll. Vissa är mycket positiva medan andra är tveksamma utifrån vikten av det kommunala självstyret. Det är ändå vår slutsats att en mer strategisk placering av anläggningsboenden möjliggör ett större och bättre flyktingmottagande.

Stabilare verksamhet för anläggningsboenden

Tillfälliga anläggningsboenden innebär ofta en utmaning, framför allt för kommunerna. Migrationsverket ska erbjuda boende för asylsökande som inte på egen hand hittar bostad, men får inte själv äga boenden. I nuvarande situation räcker myndighetens ordinarie bestånd av anläggningsboenden – till större delen bestående av vanliga lägenheter – inte till, och därför upphandlas platser i s.k. tillfälliga anläggningsboenden (ABT). Det finns stora utmaningar med dessa tillfälliga anläggningsboenden, inte minst för kommunerna, som ibland får vetskap om etablering av ett boende i kommunen först efter att avtal tecknats. Nuvarande hantering av upphandling gör det svårt för Migrationsverket att planera långsiktigt och föra en bra dialog med kommunerna. Dagens tillvägagångssätt och förutsättningar för upphandling av tillfälliga anläggningsboenden försvårar samarbetet mellan Migrationsverket och kommunerna. Detta måste ändras. För att undvika dyra och dåliga akutlösningar, som dessutom riskerar att skapa konflikter mellan stat och kommun, behöver Migrationsverket – eller annan statlig aktör – kunna äga boenden och dessutom uppdras att bygga upp en större grundorganisation av anläggningsboenden. Ett bra mottagande underlättas av att kommuner och Migrationsverket har ett stabilt samarbete där de gemensamt planerar och ibland driver boenden för asylsökande. Risk för överkapacitet måste med befintliga prognoser betraktas som mycket liten.

Undvika konkurrens om hyreslägenheter

I Migrationsverkets uppdrag ingår att erbjuda boende för asylsökande som inte hittar bostad på egen hand. En stor del av dessa boendeplatser finns i ordinarie hyresrätter, som Migrationsverket hyr av såväl kommunala som privata bostadsbolag. Detta har varit en uppskattad lösning för många kommuner, som annars riskerat kostnader för tomma lägenheter i allmännyttan. I dag är situationen en annan. Med ett skriande behov av anvisningsbara platser och ökat mottagande i kommunerna behövs lägenheter för att kunna ta emot nyanlända med uppehållstillstånd. Under våra dialoger har flera ledande företrädare för kommuner lovat att omedelbart ta emot nyanlända i motsvarande omfattning som Migrationsverket kan överlåta lägenheter. En kommun trodde sig på detta sätt kunna öka sitt mottagande med hundratals personer. Vi menar att staten i möjligaste mån bör undvika att hyra ordinarie hyreslägenheter för asylsökande på orter med bostadsbrist. I de fall det finns behov av utökad antal asylplatser på orter där andra alternativ saknas borde

modulbostäder eller liknande mindre permanenta bygglösningar vara ett bättre alternativ.

Utökad organiserad verksamhet

Anläggningsboenden påverkar en kommun genom både praktiska och sociala faktorer. I många kommuner med större anläggningsboenden har en omfattande samverkan utvecklats med civilsamhälle och idéburna organisationer. Samtidigt uttrycker många kommunföreträdare oro för att krafterna börjar sina hos dessa aktörer. De sociala och praktiska behov som finns hos vuxna och barn på ett anläggningsboende måste enligt vår mening huvudsakligen tillgodoses av Migrationsverket, gärna i samverkan med civilsamhälle och idéburna organisationer. Det bör framför allt handla om språkundervisning och språkträning, men också enklare sysselsättning samt aktiviteter för barn. Med en utökad organiserad verksamhet och språkträning på anläggningsboenden skulle individen omgående kunna påbörja sin väg in i ett nytt samhälle och använda eventuell väntetid till sådant som underlättar etablering. Detta borde även öka kommunernas förutsättningar till mottagande av nyanlända med uppehållstillstånd.

Bosättningsanvisning i närområdet

Rutiner kring bosättningsanvisning behöver vara tydliga mellan Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och kommunerna. I de flesta kommuner sker samverkan kring nyanländas etablering knutet till lokala överenskommelser. Vi ser inga hinder för att i lokala överenskommelser även förtydliga och utveckla samverkan kring bosättning och anvisning. De anvisningsbara platser som faktiskt görs tillgängliga måste hanteras snabbt och effektivt, särskilt när behovet av anvisningsbara platser – och antalet människor som väntar på dem – är så stort.

Grannkommuner kan ha helt olika behov och förutsättningar. Vi har sett flera exempel där kommuner med högt mottagande och flera större anläggningsboenden ligger helt nära kommuner vars största utmaning är att locka nyanlända att bosätta sig och stanna. Via samverkan mellan varandra och med involverade myndigheter skulle mottagandet kunna bli jämnare i dessa grannkommuner, befolkningsunderlag för tillväxt och välfärd säkras och fler individer få möjligheter att starta sina nya liv. Runt om i landet finns flera exempel på hur kommuner med hjälp av studiebesök, informationsmaterial eller annan marknadsföring aktivt försöker rekrytera nya invånare från närliggande anläggningsboenden. Det finns även exempel på samverkan för bosättningsanvisning i närområdet, bland annat i Jämtland/Ådalen. Ökad samverkan mellan kommuner kan skapa bättre förutsättningar för flera parter samtidigt. Vi ser få hinder för sådan samverkan.

Incitament för bättre boende

Flera kommuner har i våra dialoger lyft de svårigheter som uppstår när nyanlända lämnar en kommun där de har ett ordnat boende för att flytta till ett osäkert och avsevärt sämre boendialternativ i en annan kommun. De flesta flyttar från en mindre till en närliggande större ort. Detta är bekymmersamt för den mindre kommunen vars därmed avsatta men outnyttjade resurser inom

skola, barnomsorg, sfi m.m. varken bidrar till individens etablering eller genererar önskad befolkningsökning i kommunen. För den större kommunen förstärker dessa flyttmönster problematiken med trångboddhet, ofta koncentrerat till vissa områden och stadsdelar. Några kommunföreträdare lyfter även fram exempel där individen eller familjen – som nu är skrivna i den större kommunen – har blivit avvisade från sitt ”inflyttningsboende” och behöver akut bostadshjälp från kommunen.

Nyanlända vuxna med uppehållstillstånd har samma rätt som alla andra att flytta och bosätta sig vart de vill. Denna rättighet anser vi ska finnas kvar. Samtidigt kan vi inte blunda för negativa konsekvenser av bosättningsval som försämrar individers och familjers möjligheter att bygga en bra tillvaro och etablera sig i samhälls- och arbetsliv. Det behövs förändringar i regelverket så att fler stannar där man har en bra bostadssituation, eventuellt genom ekonomiska konsekvenser för den som utan arbetsmarknadsskäl flyttar till sämre boendeförhållanden. Fördelar och nackdelar av sådana ekonomiska konsekvenser behöver utredas, liksom möjligheten att genom incitament locka fler att bosätta sig och stanna på orter där förutsättningar för etablering är goda.

4.2. Generell kommunal beredskap

Det är vår övergripande slutsats att det krävs ett jämnare mottagande mellan kommuner för att klara av de utmaningar vi står inför. Dagens obalans i olika kommuners ansvarstagande måste minska, och det är viktigt att ytterligare markera att flyktingmottagandet är en angelägenhet för hela landet.

I alltför många kommuner är flyktingmottagandet en verksamhet som drivs vid sidan av, ofta i projektliknande former. Behov hos nyanlända vuxna och barn riskerar att hanteras som tillfälliga och plötsligt uppkomna, vilket kan leda till en kortsiktighet i synen på insatser och kostnader. En generell beredskap och stabil organisation av kommunens verksamhet på området skulle öka både kvalitet och kapacitet.

Därför bör det i lag införas en skyldighet för alla kommuner att ha en beredskap för att vid behov ta emot flyktingar samt erbjuda den verksamhet som behövs för detta. Detta menar vi är i grunden lika naturligt som att ha beredskap för förskola eller annan service till kommunens invånare.

En lagstadgad skyldighet att ha beredskap ska inte förväxlas med Migrationsverkets utökade möjlighet att anvisa kommuner att ta emot ensamkommande barn som trädde i kraft vid årsskiftet, ibland omnämnd som ”tvångslagstiftning”. Vi avfärdar idén om motsvarande lagstiftning för vuxna nyanlända av den enkla anledning att vuxna med uppehållstillstånd har – och bör fortsätta ha – rätt att bosätta sig var de vill. Lagstiftning om beredskap skulle formellt slå fast och tydliggöra för kommunerna det gemensamma ansvarstagande som ett nationellt beslutat flyktingmottagande innebär. En lagstadgad skyldighet för kommuner att ha beredskap för flyktingmottagande skulle markera alla kommuners ansvar att etablera ansvar och organisation för att hantera detta åtagande. Vi anser att de positiva effekter man kan förvänta sig av en lagstiftning om kommunal beredskap för flyktingmottagande väl

motiverar den inverkan en sådan lagstiftning skulle få på det kommunala självstyret.

4.3. Ändamålsenliga överenskommelser

En stor potential för ökat mottagande – och ökad kvalitet i insatser för etablering – ligger i utökad samverkan mellan kommuner. Under vår resa har vi sett många exempel på utvecklat regionalt samarbete, bland annat i Kronoberg, Gävleborg, Dalarna och Blekinge. Samverkan mellan kommuner via avtal och överenskommelser kan skapa ett gemensamt smörgåsbord av insatser, och ger möjligheter till regionalt anpassade helhetslösningar.

Genom ett ökat samarbete möjliggörs ett effektivare nyttjande av resurser, och fler kommuner kan erbjuda fler personer samhällsorientering på modersmål, sfi på kvällstid eller yrkesinriktad språkundervisning. Kommuners möjligheter att samverka med varandra kopplat till mottagande och integration påverkas dock av flera olika lagar. Enligt vår mening bör staten överväga att ytterligare möjliggöra och stimulera sådan samverkan.

Ett sätt att stimulera regional samverkan inom flyktingmottagandet är via de överenskommelser om mottagande som tecknas mellan länsstyrelse och kommun. Dagens form för och arbetssätt kring överenskommelser uppfattas alltför ofta som att kommunen kan förhandla om och bestämma hur många nyanlända som får flytta till kommunen, eller till och med välja bort flyktingmottagande. Denna missuppfattning måste korrigeras och möjligheten att på ett icke ändamålsenligt sätt använda överenskommelserna minimeras. Vi menar därför att dagens överenskommelseform inte är ändamålsenlig.

Överenskommelser bör istället tydligt handla om hur kommunen enskilt och i samverkan ska arbeta för att få till stånd ett fungerande mottagande och hur detta mottagande ska gå till. Diskussioner om antal bör endast ske kring anvisningsbara platser, det vill säga det mottagande som kommunen faktiskt kan påverka. Själva överenskommelsen bör därutöver förmedla hur många nyanlända som väntas komma till kommunen på egen hand samt hur många ensamkommande barn som kommunen aktivt ska verka för att ta emot. Sammantaget ger en sådan överenskommelse ett helhetsperspektiv på kommunens samlade mottagande. Det vore dessutom önskvärt att försöka etablera ett mer långsiktigt perspektiv genom fleråriga överenskommelser.

Överenskommelsen bör dessutom erbjuda goda möjligheter till regionalt samarbete. Länsstyrelser och kommuner bör uppmuntras att teckna regionala överenskommelser om mottagande, exempelvis utifrån en fördelningsmodell mellan kommuner. På detta sätt tydliggörs att överenskommelser handlar om fördelningen av mottagandet, inte nivån på det. Den enskilda kommunens överenskommelse kan då till och med vara sifferlös och få sitt siffervärde först i förhållande till gällande prognos. Av de överenskommelser som var tecknade i augusti var sex stycken sifferlösa, bland annat för Södertälje, Malmö och Norrköping.

Det behövs på motsvarande sätt förändringar och förtydliganden kring länstalen som ligger till grund för överenskommelser mellan länsstyrelse och kommun. Länstal handlar om behov av anvisningsbara platser, men många har svårt att förstå hur detta förhåller sig till de planeringstal om förväntat totalt mottagande som också anges. Det måste bli tydligare att länstalet fördelar ansvar för det mottagande som kan påverkas. Tillsammans med planeringstalet – förväntat ebo-mottagande – utgör länstalet ett funktionellt och relevant planeringsunderlag för både länsstyrelser och kommuner. Med en större tydlighet i länstalens utformning tillsammans med korrekt och konsekvent information om siffrorna kan länsstyrelse och kommuner lättare fördela ansvar för olika former av mottagande, exempelvis ensamkommande flyktingbarn, mottagande via anvisning respektive mottagande av egenbosatta. Arbetsmarknad är – och bör även fortsatt vara – den tyngst viktade faktorn i den fördelning av mottagande av vuxna nyanlända som går att påverka.

Utöver möjlighet till regionala och gemensamma överenskommelser anser vi att kommuners möjlighet att delegera beslut samt tecknande av överenskommelser till ett regionalt organ bör undersökas. Om sådan delegering är möjlig kan ett regionalt forum utifrån en överenskommen fördelningsmodell och aktuell prognos äga den administrativa hanteringen kring ansvarsfördelning och överenskommelser, medan den enskilda kommunen kan fokusera på hur mottagandet ska gå till. Det är dock viktigt att bibehålla Länsstyrelsernas kanal till och regelbundna kontakt med kommunerna.

4.4. Förbättrat samarbete mellan stat och kommun

Involverade statliga aktörer, exempelvis Migrationsverket och Arbetsförmedlingen, har stor påverkan på kommunens förutsättningar och beredskap för flyktingmottagande. Samverkan mellan stat och kommun på lokal och regional nivå är en förutsättning för ett bra mottagande och snabb etablering. Statliga aktörers resurser behöver i större utsträckning allokeras med fokus på samverkan med kommuner. Myndigheter förlägger företrädesvis sina kontor till centralorter och residensstäder istället för på mindre orter, ibland trots att det är på den mindre orten där målgruppen eller servicebehovet är störst. Det bör övervägas att förtydliga uppdrag till berörda statliga myndigheter – och därmed underlätta deras prioriteringar – att säkerställa kontaktytor på lokal och regional nivå, exempelvis närvaro från Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket på orter med större anläggningsboenden.

När en statlig myndighet flyttar verksamhet från en mindre ort försvinner förutom samhällsservice även kvalificerade arbetstillfällen. Avsaknad av sådana kan försvåra för mindre orter i glesbygd att locka personer att stanna. Det är dessutom vanligare att resursstarkare individer söker sig till orter med större utbud av arbete.

Samtidigt har både kommuner och statliga myndigheter allt oftare svårt att rekrytera rätt kompetens på mindre orter, och därmed erbjuda de insatser som krävs för ett ökat mottagande. Flera kommuner upplever brist på bland annat socionomer och lärare i svenska som andraspråk. Denna problematik visar

tydligt vikten av att koppla mottagandet av nyanlända till arbetet med regional tillväxt och kompetensförsörjning.

Samarbetet mellan stat och kommun måste fungera, annars blir den enskilda medborgaren lidande. Kommunernas förutsättningar för ökat flyktingmottagande kan därmed också förbättras genom ökad samordning mellan statliga aktörer. Statliga aktörer behöver gå i takt. Det är förödande för både samverkan och för den enskilda kommunen när olika statliga uppdrag och aktörer drar åt skilda håll. Samordning mellan migrations- och integrationspolitik är därmed helt avgörande för kommunernas förutsättningar till mottagande och integration.

Vår resa har belyst både lösningar och utmaningar. Även inom statliga myndigheter finns gott om goda exempel på samarbeten och arbetsätt som fungerar. När ett framgångsrikt koncept utvecklats i någon del av landet torde det inte finnas formella hinder att göra samma sak på andra håll. Framgångsrika arbetsätt måste bättre och snabbare tas tillvara och spridas. Vi tror att statliga myndigheter behöver få tydligare uppdrag om tillvaratagande av best practice. Det behöver dessutom framgå tydligt i länsstyrelsernas uppdrag vikten av att identifiera, lyfta fram och sprida goda exempel mellan och inom regioner, kommuner och andra aktörer.

Landstingen har varit representerade vid ett fåtal länsdialoger, och hälsofrågan har lyfts relativt sällan av de kommunföreträdare vi har träffat. Vi kan dock konstatera att en överväldigande majoritet av de som lämnat synpunkter på rapporten påpekat att landstingen saknas i våra resonemang, och betonat vikten av en väl fungerande samverkan också på detta område.

4.5. Proportionerlig och förutsägbar ersättning

Som erfarna kommunpolitiker vet vi att alla goda idéer och föresatser måste kunna inrymmas i en budget. Även om nyanlända ses som en resurs i de allra flesta kommuner upplever många en tröskel av kommunala utgifter under de första åren. Staten tar idag ett stort ekonomiskt ansvar för flyktingmottagande i kommunerna under de första åren, men ersättning sker genom ett komplicerat system.

Det är idag en svår och resurskrävande uppgift att hålla ordning på de statliga ersättningar man får för mottagandet av nyanlända, och därför behövs det justeringar. Ersättningarna är olika höga beroende på målgrupp och typ av mottagande. Vissa ersättningar betalas ut i förväg och automatiskt, medan andra betalas ut i efterhand och först efter ansökan. Vissa ersättningar är förutsägbara och sker utifrån absoluta villkor, medan andra baseras på prestation i förhållande till andra kommuner. Vissa ersättningar har kommunen rätt till, medan andra ersättningar sker i mån av tillgängliga medel.

Länsstyrelserna har genomfört insatser senast under våren 2014 för att sprida kunskap i kommunerna om tillgängliga ersättningar. Migrationsverket har förenklat kanalerna för återsökning av ersättning. Ändå uppger många kommuner att detta moment är ett bekymmer.

Vi tror att modellen för ersättning behöver bli enklare. Vi tror också att ersättningen behöver bli mer förutsägbar för kommunerna. Ersättningsystemen måste fungera väl för kommunerna som ska ha del av dem.

Kommunföreträdare har även lyft detaljer i ersättningsystemen som påverkar kommunernas förutsättningar för ökat mottagande. En sådan detalj är mätdatum för vissa ersättningar för asylsökande. Statens ersättning till kommuner för kostnader för asylsökande beräknas utifrån hur många asylsökande som bor i kommunen vid ett visst datum, oavsett hur många asylsökande som vistas där under övriga delar av året. Befintlig rutin innebär att en kommun kan få ersättning för fler asylsökande personer än som vistas i kommunen medan en annan kommun kan ha asylsökande men bli utan ersättning. Problemet uppstår när till exempel campingplatser och stugbyar används som anläggningsboende. Ett antal asylsökande bor i kommunen mellan oktober till april, men om avtalet för boendet går ut och de boende flyttas innan mätdatum infaller så "missar" kommunen ersättning. I de fall det är möjligt att förfina mätdatum för kommunersättning kopplat till asylsökande torde det vara en uppskattad förändring.

I stort sett samtliga länsdialoger har på ett eller annat sätt berört frågan om ersättningsnivå. Det statliga ansvaret genom etableringsreformen begränsas till individens första tid i Sverige. I dag upplever många kommuner att de efter två år får ta över hela det ekonomiska ansvaret. Nyanlända är en heterogen grupp med ett stort spann av individuella behov och förutsättningar. Det statliga åtagandet är dock detsamma för alla som har rätt till etableringsplan och deltar i etableringsinsatser. Vi tror att ersättningen i ökad utsträckning behöver ta hänsyn till individers olika förutsättningar, exempelvis utbildningsnivå. I syfte att täcka kostnader för utbildningsinsatser bör man överväga att införa en särskild ersättning till kommuner för mottagande av nyanlända med kort utbildning.

Statens stöd till kommuner måste vara rättvist och förutsägbart. Mot bakgrund av komplexiteten i och mängden föreslagna förändringar av befintligt ersättningsystem har vi fått och lyft vidare förslag om att statlig ersättning för mottagande av nyanlända via ordinarie struktur – "påsen" – bör utredas. Förslaget renderade medhåll i de länsdialoger där det framfördes, men vi kan konstatera att inget sådant stöd har uttryckts i inlämnade kommentarer och synpunkter på rapporten.

4.6. Rättvisande jämförelser

Få kommunpolitiker är likgiltiga inför jämförelser eller rankinglistor. Kommuners attraktivitet och prestation speglas och rangordnas i en mängd sammanhang, exempelvis i SKL:s öppna jämförelser och Svenskt Näringslivs lista över kommuners företagsklimat.

I de fall stat och kommun kan påverka hur data presenteras i jämförelser av kommuners resultat måste man konsekvent eftersträva rättvisande resultatjämförelser med avseende på kommuners flyktingmottagande. Som

exempel ger jämförelser av skolresultat – liknande SKL:s Öppna jämförelser – en mer rättvisande bild om hänsyn tas till antalet nyanlända elever. Vad gäller skolresultat behöver alltså Skolverkets arbete med att ta fram och tillgängliggöra statistik med möjlighet att särredovisa nyinvandrade elever fortsätta och utvecklas, liksom hos andra myndigheter inom andra områden.

5. Avslutning

Vi vill med våra förslag peka på vikten av att stat och kommun samarbetar för ett väl fungerande flyktingmottagande och nyanländas etablering i samhälls- och arbetsliv. Den enskilda individen bryr sig inte om huruvida staten eller kommunen erbjuder stöd, bara att rätt stöd finns tillgängligt och fungerar. Tid och energi som ägnas åt dragkamp om uppdrag, mandat och resurser är illa använd för både individ och samhälle.

I dag behöver alla involverade aktörer fokusera på hur den egna verksamheten kan förändras och utvecklas för att underlätta samverkan med andra och därmed för individen. Dessutom behöver en del regelverk, uppdrag, förutsättningar och strukturer förändras. Alla kan och måste göra bättre.

Arbetsförmedlingen ska stötta nyanlända att så snabbt som möjligt hitta sin väg in i samhälls- och arbetsliv. Migrationsverket ska samverka med andra aktörer för att effektivt genomföra sitt uppdrag kring asylsökande, vilket utgör starten på integrationsprocessen för de personer som beviljas asyl i Sverige. Länsstyrelserna ska stötta kommunerna, underlätta regional samverkan och sprida framgångsrika exempel regionalt och nationellt. Kommunerna ska gemensamt och solidariskt ta emot nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande, samt förse sina invånare, nyanlända och andra, med bland annat skola, omsorg och bostad. Alla involverade aktörer har dessutom en mängd uppdrag och ansvarsområden utöver flyktingmottagande och nyanländas etablering³.

Alla kan underlätta och bidra till samverkan och därmed ett större och bättre mottagande genom sitt sätt att agera, sitt sätt att föra dialog, sitt sätt att prioritera uppgifter och sitt sätt att hantera glapp eller krockar mellan egna och andras uppdrag. Det engagemang och den kompetens som uppvisats av länsstyrelser, övriga myndigheter och – inte minst – kommunföreträdare bådär gott.

³ För en heltäckande beskrivning av respektive myndighets uppdrag och ansvarsområden hänvisar vi till respektive myndighets instruktion.

2014-11-10

Goda exempel

Företrädare för framför allt kommuner och länsstyrelser har vid våra länsdialoger bidragit med en mängd konstruktiva idéer och förslag på lösningar. Vissa verksamheter är på planeringsstadiet, andra är i full gång eller avslutade. Vi har dock varken haft uppdrag eller möjlighet att göra någon kartläggning över framgångsrika verksamheter, varför de exempel som nämns nedan inte ska ses som en sådan. Vi har inte heller närmare undersökt verksamheterna. Nedanstående sammanställning är därmed vad vi har uppfattat att kommunerna lyft fram som framgångsrikt eller på annat sätt spännande, och som vi hoppas kan vara av värde för andra.

Bostäder

Köpa villor och småhus:	Svenljunga, Kungälv, Karlskrona
Bygger om äldreboenden:	Svenljunga, Uddevalla
Byggt för studenter:	Borås, Helsingborg, Sundbyberg
Ägardirektiv:	Lidingö, Nässjö, Värmdö, Örkelljunga, Göteborg
Samarbete med allmännyttan:	Ovanåker, Göteborg
Samarbete med privata bostadsbolag:	Tyresö, Bromölla, Göteborg, Heby, Lidingö
Privat bostadsuthyrning:	Skellefteå
Modulhus:	Sundbyberg, Jokkmokk
Paviljongboende:	Oskarshamn, Norrköping
Kollektiva hyresrätter:	Örnsköldsvik
Kollektivtrafik:	Svenljunga, Hedemora, Hallstahammar + Surahammar m.fl. med Brukslinjen, Härnösand leasar buss, Falköping med skolbuss till byskolor
Jourboenden för familjer:	Göteborg

Ökat mottagande

Anvisning i närområdet:	Samverkan i Jämtland/Ådalen.
Önskar ABO:	Sölvesborg, Gotland
Studiebesök för inflyttning:	Valdemarsvik, Alvesta
Välfungerande hög nivå:	Lessebo, Kinda, Sorsele
Bovärddar på ABO:	Valdemarsvik, Torsby med instegsjobbbara på servicekontor

Regional samverkan

Regional överenskommelse:	Dalarna, Blekinge, Partnerskap Skåne, Östergötland, Gävleborg, Kronoberg, Västmanland, Västernorrlands politiker- plattform, Västerbottens asylsamråd
Regional fördelningsmodell:	Jönköpings län
Synkad ÖK/budget/vp:	Jönköpings län
Ök endast anvisningsbara platser:	Gävleborg, Södermanlands län

Kvalitet i verksamhet och insatser

Centralt grepp på frågan:	Hagfors, Aneby, Västervik, Örnsköldsvik lånat Botkyrkas modell för interkulturell strategi, Skellefteå, Sorsele knutit integration med tillväxt
Modell för koll på ersättning:	Falun
Praktikplatser:	Storuman, Arvidsjaur
Ungdomsjobb:	Lycksele
Näringslivet:	Borlänge Business Meeting
Distanslösning på SO:	Karlshamn, flertalet kommuner i Södermanlands län
Skolan:	Falköping hållit byskolor igång, Östra Göinge fått ökad lärartäthet, Borlänge utvecklat Pedagogisk Mottagning och Omsorg, Västervik öppen förskola bredvid sfi och Komvux, Norberg höga resultat trots högt mottagande, Kalmar lagt skola i anslutning till ABO
Samarbete med civila samhället:	Kristianstad + Helsingborg med NAD, Västernorrland bl a Härnösand och Utansjö, Värmland, Fagersta stöd till pensionärsföreningar samt Fritids- banken, Ljusdal fotbollsklubbar, Västerbotten, Vänersborgs verksamhet på ABO, Göteborg
Samarbete med landstinget:	Ödeshög, Norrköping/VC i Hageby

*Attityder i sambället***Kunskapskampanj:**

Värmland, Västerbotten

Kompetensutveckling:

Borlänge

Rekrytering av gode män:

Halmstad rekryterat förtroendevalda

Dialog med målgruppen:Katrineholm, Värmland med Residenset
som mötesplats

Översikt uppdragets genomförande

Februari 2014

13 februari 2014, landshövdingemöte i Stockholm samt möte med Sveriges kommuner och landsting, Stockholm

Mars 2014

7 mars, Södermanlands län, länsdialog i Nyköping
11 mars, Migrationsverket, Norrköping
12 mars, Jönköpings län, länsdialog i Jönköping
18 mars, Dalarnas län, länsdialog i Falun
19 mars, Uppsala län, länsdialog i Uppsala
20 mars, Östergötlands län, länsdialog i Linköping
21 mars, Värmlands län, länsdialog i Karlstad
27 mars, Hallands län, länsdialog i Halmstad

April 2014

2 april, Blekinge län, länsdialog i Karlskrona
3 - 4 april, Västra Götalands län, länsdialog (tre möten) i Göteborg, Varberg och Mariestad
9 april, Kalmar län, länsdialog i Kalmar
15 april, Jämtlands län, länsdialog i Östersund
15 april, Örebro län, länsdialog i Örebro

Maj 2014

5 maj, Västmanlands län, länsdialog i Västerås
14 maj, Kronobergs län, länsdialog i Växjö
15 maj, Norrbottens län, länsdialog i Luleå
16 maj, Stockholms län, länsdialog (två möten) i Stockholm
22 maj, Gävleborgs län, länsdialog i Gävle
23 maj, Västernorrlands län, länsdialog i Härnösand
26 maj, Sveriges kommuner och landsting, Stockholm

Juni 2014

3 juni, Arbetsförmedlingen, Stockholm

11 juni, Västerbottens län, länsdialog i Umeå
12 juni, landshövdingemöte i Stockholm
17 juni, Gotlands län, länsdialog i Visby
18 – 19 juni, Skåne län, länsdialog (tre möten) i Kristianstad och Malmö
23 juni, pressträff med integrationsminister Ullenhag

Juli 2014

3 juli, preliminär slutrapport skickas ut till Länsstyrelserna

November 2014

10 november, slutrapport överlämnas till regeringen